עין משפט נר מצוה

נא א ב מיי' פ"ח מהל' מאכלות אסורות הל' יב סמג לאוין קמא טוש"ע יו"ד סימן סג סעיף א:

נב ג מיי' פי"א מהלכות עבודת כוכבים הל' ד ועי' בהשגות וכ"מ סמג לאוין לג טוש"ע י"ד סי' קעט סעיף ד בהג"ה:

נג ד מיי' פ"ה מהלכות דעות הלכה ב:

נד ה ו מיי' פי"א מהל' ע"ז הלכה ה טוש"ע שם:

נה ז מיי' פ"ח מהלכות מאכלות אסורות הל' יג סמג לאוין קמא טוש"ע י"ד סי' סג סעי' א:

גמרא

מחוור רישא נפל מיניה אזל אייתי סילתא שדא אסיק תרין אמר רב עבדי נמי הכי אסרינהו ניהליה אמרי ליה רב כהנא ורב אסי לרב דאיסורא שכיחי דהתירא לא שכיחי אמר להו דאיסורא שכיחי טפי וכי מכללא מאי פרוותא דעובדי כוכבים הואי תדע דקאמר להו דאיסורא שכיחי טפי אלא רב היכי אכל בשרא בשעתיה דלא עלים עיניה מיניה איבעית אימא בציירא וחתומא ואי נמי בסימנא כי הא דרבה ב"ר הונא מחתך ליה אתלת קרנתא רב הוה קאזיל לבי רב חנן חתניה חזי מברא דקאתי לאפיה אמר מברא קאתי לאפי יומא טבא לגו אזל קם אבבא אודיק בבזעא דדשא חזי חיותא דתליא טרף אבבא נפוק אתו כולי עלמא לאפיה אתא טבחי נמי לא עלים רב עיניה מיניה אמר להו איכו השתא ספיתו להו איסורא לבני ברת לא אכל רב מההוא בישרא מ"ט אי משום איעלומי הא לא איעלים אלא דנחיש והאמר רב כל נחש שאינו כאליעזר עבד אברהם וכיונתן בן שאול אינו נחש אלא סעודת הרשות הואי ורב לא מתהני מסעודת הרשות רב בדיק במברא ושמואל בדיק בספרא רבי יוחנן בדיק בינוקא כולהו שני דרב הוה כתב ליה רבי יוחנן לקדם רבינו שבבבל כי נח נפשיה הוה כתב לשמואל לקדם חבירינו שבבבל אמר לא ידע לי מידי דרביה אנא כתב שדר ליה עיבורא דשיתין שני אמר השתא חושבנא בעלמא ידע כתב שדר ליה תליסר גמלי ספקי טריפתא אמר אית לי רב בבבל איזיל איחזייה א"ל לינוקא פסוק לי פסוקיך אמר ליה ושמואל מת אמר ש"מ נח נפשיה דשמואל ולא היא לא שכיב שמואל אלא כי היכי דלא ליטרח רבי יוחנן תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר בית תינוק ואשה אף על פי שאין נחש יש סימן אמר ר' אלעזר והוא דאיתחזק תלתא זימני דכתיב יוסף איננו ושמעון איננו ואת בנימין תקחו בעא מיניה רב הונא מרב בחרוזין מהו א"ל אל תהי שוטה בחרוזין הרי זה סימן איכא דאמרי אמר רב הונא אמר רב בחרוזין הרי זה סימן רב נחמן מנהרדעא איקלע לגבי רב כהנא לפום נהרא במעלי יומא דכפורי אתו עורבי שדו כבדי וכוליתא אמר ליה שקול ואכול האידנא דהיתרא שכיח טפי רב חייא בר אבין איתבד ליה כרכשא (בי דינא) אתא לקמיה דרב הונא אמר ליה אית לך סימנא בגויה א"ל לא אית לך טביעות עינא בגויה אמר ליה אין אם כן זיל שקול רב חנינא חוזאה איתבד ליה גבא דבשרא אתא לקמיה דרב נחמן אמר ליה אית לך סימנא בגויה אמר ליה לא אית לך טביעות עינא בגויה אמר ליה אין אם כן זיל שקול רב נתן בר אביי איתבד ליה קיבורא דתכלתא אתא לקמיה דרב חסדא אמר ליה אית לך סימנא בגויה אמר ליה לא אית לך טביעות עינא בגויה אמר ליה אין אם כן זיל שקול אמר רבא מרישא הוה אמינא סימנא עדיף מטביעות עינא דהא מהדרינן אבידתא בסימנא ולא

רש"י

מחוור. מחללו ומדיחו במים: סלתא. סל: עבדי נמי הכי. וכי דרך הוא כן שהמאבד חפץ אחד מוצא שנים כלומר אחרים הוו נמי התם ברישא: דהיתירא לא שכיחי. בתמיה האי נמי דהיתירא הוא: וכי מכללא מאי. לעיל קאי דאמרי לאו בפירוש איתמר מאי בין פירושא לכללא והא שפיר שמעינן מינה דכיון שנתעלם אסור מדאסר לראש הנמצא: ומשני איכא בינייהו דליכא למיסמך אמילתא כולי האי דאיכא למימר ברוב טבחי ישראל מודה דמותר והכא משום דפרוותא דעובדי כוכבים הואי. נמל פור"ט ושכיחי דאיסורא טפי: אלא רב היכי אכיל בשרא. הואיל ובהעלמה אסר ליה: ומשני בשעתיה. מיד כשנשחט: אתלת קרנתא. לכל חתיכה ג' קרנות ומשום סימן (א) שלא יגנבו ממנה אנשי ביתו: חזא מברא. מעבורת הנהר שהיתה באה מעבר השני לעבר זה: אמר מברא אתי לאפאי יומא טבא לגו. סימן טוב הוא לעוברי דרכים כשהמעבורת באה לקראתן מאליה קודם שזימנוה יום טוב להם בבית אושפיזם באותה לילה כשילינו: אודיק בבזעא דדשא. הציץ דרך סדק שבדלת: איכו השתא. כלומר אם בשמירתכם השתא: ספיתו להו איסורא לבני בנתי. שהעלמתם עיניכם: דנחיש. אמעברא דאתא לאפיה דאמר יומא טבא לגו: כל נחש שאינו. סומך עליו ממש כאליעזר עבד אברהם שאם תשקני אדבר בה ואם לאו לא אדבר בה: וכיונתן בן שאול. אם יאמרו (אלינו עלו) ועלינו: סעודת הרשות. בת ת"ח לע"ה באלו עוברין (פסחים מט.): בדיק במברא. אם מזומנת לו אזיל ואם בקושי מוצאה לא אזיל: בינוקא. דשייל ליה פסוק לי פסוקיך: כולהו שני. דהוה רב קיים בבבל כי הוה כתב ר' יוחנן מארץ ישראל שאלה או תשובה היה כותב באגרתו לקדם רבינו שבבבל: אמר. שמואל: לא ידיע לי מידי דרביה אנא. לא אוכל לחפש דבר שאהיה אני בקי בו והוא לא שנאו ואהיה רבו: תליסר גמלי. לאו דווקא: ספקי טריפתא. מיני ספק טרפות. ואני שמעתי הנך ספקי עופות טמאים דאלו טריפות (לעיל דף סג:): בית תינוק ואשה. בנה בית או נולד לו בן או נשא אשה: אע"פ שאין נחש. שאסור לנחש ולסמוך על הנחש: יש סימן. סימנא בעלמא הוי מיהא דאי מצלח בסחורה ראשונה אחר שבנה בית או שנולד התינוק או שנשא אשה סימן הוא שהולך ומצליח ואי לא אל ירגיל לצאת יותר מדאי שיש לחוש שלא יצליח: תלתא זימני. הצליח או לא הצליח: יוסף איננו ושמעון איננו. הרי שתים אם את בנימין תקחו מיד עלי היו כולנה ואין לך צרה שאינה עוברת עלי: בחרוזין מהו. נתן בשר בחרוזין ריסט"ש ונתעלם מן העין: אל תהי שוטה בחרוזים. בשאלה זו דודאי זה סימן לשון מורי. לישנא אחרינא אל תהי שוטה דבחרוזין הרי זה סימן: איכא דאמרי. לאו בעיא הוא אלא שמעתא אתמר אמר רב הונא כו': שדו. היו משליכין: האידנא דהיתרא שכיח טפי. דהיום רוב שוחטים ישראלים הם ולספק טרפה לא חיישינן דרוב בהמות אינן טרפות: כרכשא. טבחי"א: רב הונא ס"ל כרב דביה דאסר בהעלמה ולא קי"ל כוותיה בהא אלא אמתניתין סמכינן נמצא בגבולים מצא בה בשר ואע"ג דשניהו בעומד ורואהו שינויי דחיקי נינהו וכי קי"ל הלכתא כרב באיסורי גבי פלוגתא דשמואל הוא דאמרינן אבל גבי מתניתין לא ורב כהנא הא קא חזינן דא"ל שקול אכול: קיבורא. לימוייש"ל: תכלתא. צריך להכירה שלא תתחלף בקלא אילן: דהא מהדרינן אבידתא. לכל אדם בסימנין ולא מהדרינן אבידתא בטביעות עינא אלא לצורבא מרבנן באלו מציאות (ב"מ דף כג:): להכי

תוספות

אסיק תרין אמר רב עבדי נמי הכי אסרינהו ניהליה. ואי לא אסיק אלא חד לא היה אוסר שהרי ראה שלא היה שם עורב והא לא הוה (ב) למיחש שמא שלו נאבד במים וזהו אחר אבל השתא דאסיק תרי אסרינן אע"פ שרוב טבחי ישראל הוו שם דחיישׁ שמא עורב הביא מרובא דעלמא והיינו דקאמר דאיסורא שכיח טפי כלומר במקומות הרחוקים שיכולים עורבין להביא משם ולקמן דשרי רב כהנא כבדי וכולייתא דמייתו עורבין ושדו משום דהיתרא שכיחא (ג) התם בכל מקומות שסביב שהיו עורבין יכולים להביא משם היו רוב טבחי ישראל: לא עלים רב עיניה מיניה. לא היה יכול לדקדק מכאן דסבר רב דבשר שנתעלם מן העין אסור דדלמא רוב טבחי עובדי כוכבים היו שם: באליעזר עבד אברהם. ואם תאמר אליעזר היאך ניחש למ"ד בפ' ארבע מיתות (סנהדרין דף נו:) כל האמור בפרשת מכשף בן נח מוזהר עליו וי"ל (ד) דההוא תנא סבר שלא נתן לה הצמידים עד שהגידה לו בת מי היא ואע"ג דכתיב (בראשית כד) ויקח האיש נזם זהב וגו' והדר כתיב ויאמר בת מי את אין מוקדם ומאוחר בתורה וכן מוכח כשספר דכתיב ואשאל אותה ואומר בת מי את: וכיונתן בן שאול. וא"ת היאך ניחש ויש לומר דלזרז את נערו אמר כן ובלאו הכי נמי היה עולה: תריסר גמלי. ור"ח גריס גוילי כלומר תריסר גווילין כתובין שאלות: בחרוזים הרי זה סימן. משמע דאין דרך לחרוז בשר וא"ת דבתוספתא [ב"מ פ"ב] קתני מצא חרוזין של דגים ושל בשר הרי אלו שלו ויש לומר דהכא סמכינן בדבר מועט: ולא

תורה אור השלם

1. וּשְׁמוּאֵל מֵת וַיִּסְפְּדוּ לוֹ כָּל יִשְׂרָאֵל וַיִּקְבְּרֻהוּ בָרָמָה וּבְעִירוֹ וְשָׁאוּל הֵסִיר הָאֹבוֹת וְאֶת הַיִּדְּעֹנִים מֵהָאָרֶץ: שמואל א כח ג

2. וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יַעֲקֹב אֲבִיהֶם אֹתִי שִׁכַּלְתֶּם יוֹסֵף אֵינֶנּוּ וְשִׁמְעוֹן אֵינֶנּוּ וְאֶת בִּנְיָמִן תִּקָּחוּ עָלַי הָיוּ כֻלָּנָה: בראשית מב לו

רבינו גרשום

אייתי סילתא כלומר חתיכה של עץ הושיטו לתוך המים והביא שני ראשים. אמר רב עבדי כי האי גוונא כלומר איכא לאישתרויי כי האי גוונא: ואי מכללא מאי כלומר אפי' לא אמר בפירוש אלא מאותו מעשה דאסר מצינן למיגמר מיניה דבשר כיון שנתעלם מן העין אסור. פרוותא דעובדי כוכבים הוה כלומר מאותו מעשה לא מצינן למיגמר דפרוותא דעובדי כוכבים הוה: ואלא רב היכי אכיל בשר כלומר כיון דקאמר בשר כיון שנתעלם אסור היכי אכיל בשרא. איבעית תימא בציירא וחתימא כלומר שצרור וחתום ומאותו בשר הוא אוכל. יומא טבא לגו כלומר סימן טוב שהספינה באה לקראתנו: הוה בי בזעא סדק כלומר בפתח דהוה יכיל למיחזי בביתא. א"ל קא ספית איסורא לבני ברת כו' כלומר אי לאו דחזאי דרך ביזעא ולא איעלמי עיינא מינה מחיותא: ספית איסורא לבני ברת. דרב חנן בר רבא חתניה הוה והיא הוה ברתיה: אלא משום דנחיש במברא דאמר מעברא דאתי לאפאי יומא טבא לגו ובשביל שניחש לא רצה לאכול מאותו בשר. וכי יהונתן בן שאול כו' שמצינו ביהונתן בן שאול שניחש בפלשתים והיה אם יאמרו לנו עלו אלינו נעלה אליהם כו' ואם יאמרו לנו נעלה אליכם לא נעלה אליהם שודאי הן ינצחו: בדיק במברא כדאמרינן אי מברא אתי לאפיה הולך ומצליח ואי לא לא אזיל: שמואל בדיק בסיפרא אם חוזר בפסוק טוב ואם לאו. בדיק בינוקא כלומר הולך לתינוקות של בית רבן בשעה שמחזיק בדרך ושואל לו הפסוק שבאותה שעה לומר אם טוב הולך ואם לאו אינו הולך: בית תינוק ואשה כלומר כשמחנך ביתו אם יארע לו טוב ג' פעמים ודאי במזל טוב חינכו. וכן שנולד לו תינוק וכן שנשא אשה אם יארע לו בתחלה ג"כ אם טוב ואם רע ודאי כשם שאירע לו ג"פ מתחלה כן יארע לו תדיר (תדיר): בשר בחרוזין מהו. כלומר אמרינן בשר כיון שנתעלם מן העין כו' ואם יש בשר בחרוזין כמו שתולין הקצבין החתיכות ועשה בו הלוקח סימן באותן חרוזין מהו ויכיר החרוזין מהו: האידנא דהיתרא שכיח טפי כלומר שישראל שוחטין בכל מקומות: אית לך טביעות עינא. כלומר מכיר אתה אותה: גבא דבשרא. כלומר גבא של בהמה חתיכה שלימה שקנה: קיבורא דתכלתא. לימש"ל דתכלת דבעינן טוייה לשמה דכתיב ועשו להם ציצית בעינן עשייה לשמה.

מסורת הש"ס

א) [גי' הערוך בערך חל יא מחלין], ב) [ברכות יב. וש"נ], ג) [עי' תוס' ב"מ כג: ד"ה מחרוזות ותוספות עוד שם כד: ד"ה אתא], ד) ב"מ כג: ביצה כח., ה) [ת"י של ויסקף על פני סדוס ואודיק. ערוך ערך אדק ג'], ו) [עי' תוס' ברכות כ. ד"ה תליסר וברש"י שבת קיט. ד"ה תליסר עליתא ותוס' ב"ב קלג: ד"ה עליתא], ז) [נ"ל ביני דנא וכ"א בר"ף והרא"ש פי' בין החביות], ח) [נ"ל מריש], ט) נ"ל עלו עלינו, י) [שמואל א יד], כ) [שקלים פ"ז מ"ג], ל) [מכשירין פ"ב מ"ט], מ) [לעיל ע"א], נ) [בכורות מט:], ס) [וע"ע תוס' ב"מ כג: ד"ה מחרוזות],

גליון הש"ס

תוס' ד"ה באליעזר כו' וא"ת. עי' ברד"ק שמואל א' י"ד ט בארוכה:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אתלת קרנתא וכו' שלא יגנבו. נ"ב עי' פרק אלו מציאות דף כג ע"ב ופ' אין נדין דף כח ע"א פירש"י בענין אחר: (ב) תוס' ד"ה אסיק וכו' לא הוה ליה למיחש: (ג) בא"ד שכיחא טפי התם: (ד) ד"ה כאליעזר וכו' דההוא תנא סבר. נ"ב עי' בתענית דף ד בתוס':

לעזי רש"י

פור"ט. נמל.
רישט"ש [ריש"ט]. חבלים, חוטים.
טבחי"א [טבחיא"ה]. חלחולת.
לימושי"ל. פקעת (של חוט).

מוסף רש"י

וכי מכללא מאי. וכי אמר ליה מכללא מאי גריעותא איכא (ברכות יב.) מה לנו אי איתמר מכלל אי בפירוש, הא מהא כללא שפיר שמעינן ומה יש לנו לגמגם בכלל זה (לעיל צד.). דרבה ב"ר הונא. כשהיה שולח בשר לאשתו ביד נכרי, מחתך ליה אתלת קרנתא. עושה החתיכה בת ג' קרנות (ב"מ כג:) כשהיה משלח הבשר לביתו היה רגיל לעשות כל חתיכה בעלת ג' קרנות, וכבר היו מכירין אנשי ביתו שזה היה סימן שלו (ביצה כח.). תליסר גמלי. גוזמא בעלמא הוא (שבת קיט.).